

МАКТАBLARDA “STEAM” TIZIMINI JORIY ETISH ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМЫ «ПАРОВАЯ» В ШКОЛАХ IMPLEMENTATION OF “STEAM” SYSTEM IN SCHOOLS

Razzoqov Baxtiyor Xabibullayevich

Farg‘ona davlat universitetining

Texnologik ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada hozirgi kunda mamlakatimizda yoshlarning ta‘lim-*

tarbiya olishlari va barkamol inson bo‘lib yetishishlari uchun yaratilayotgan sharoitlar, ta‘limni isloh qilish tizimi, STEAM ta‘lim tizimi orqali bolada kreativlik, qund qiziquvchanlik va hozirgi kunda eng muhim bo‘lgan xususiyat-muammoni hal qilish qobiliyati haqidagi ma‘lumotlar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: *ta‘lim-tarbiya, intellectual meros, STEAM, muhandislik, matematika,*

ta‘lim, texnologiya kreativlik, qobiliyat, innovatsiya, ta‘lim.

Аннотация: *В данной статье рассматриваются условия, созданные для*

обучения молодежи в нашей стране и развития всесторонне развитой личности, система реформирования образования, система образования STEAM, творчество и любознательность ребенка и самая важная на сегодняшний день информация. о возможности решения проблемы характеристики описано.

Ключевые слова: *образование, интеллектуальное наследие, STEAM, инженерия, математика, образование, технология, творчество, способности, инновации, образование.*

Annotation: *In this article, the conditions created for the education of young people in our country and the development of a well-rounded person, the education reform system, the STEAM education system, creativity and curiosity in the child and the most important nowadays Information about the ability to solve the problem of the characteristic is described.*

Key words: *education, intellectual heritage, STEAM, engineering, mathematics,*

education, technology, creativity, ability, innovation, education.

Kelajak avlodni har tomonlama yetuk barkamol qilib tarbiyalash bugungi kundagi

muhim vazifalardan biridir. Yoshlarning ta‘lim- tarbiya olishi uchun yaratilayotgan

shart-sharoitlar, zamon va jahon talabiga mos kelishi kerak. Hayot shiddat bilan o‘tib boryapti. Kompyuter va robototexnikalar tufayli har kuni kashfiyotlar amalga oshirilib, o‘zgarishlar yuz beryapti. Yoshlarning mazkur jarayonga kirib borishi va faol ishtirok etishi bugungi kunning dolzarb talablaridan biridir. Ushbu

taraqqiyot yo'li esa ta'lim muassasidan boshlanadi. Ma'lumki, keyingi o'n yil ichida ta'limni isloh qilishda, milliy mustaqillik prinsiplari va xalqning boy intellektual merosi, umumbashariy qadriyatlarning ustuvorligi asosida ta'limning barcha darajalari va bo'g'inlarida ta'lim oluvchilarning ma'naviy va axloqiy fazilatlarini rivojlantirish; ta'lim olishda, shuningdek bolalar va yoshlarni ma'naviy axloqiy intellektual va jismoniy jihatdan tarbiyalashda jamoat tashkilotlari mahallalar, xayriya va xalqaro fondlarning rolini kuchaytirish yuzasidan chora tadbirlar ishlab chiqish hamda ularni amalga oshirish ishlari jadal suratlar bilan olib borildi. Shu amaliy ishlarning boshlanishi sifatida Davlatimiz tomonidan yoshlarning intellektual imkoniyatini rivojlantirishning quyidagi maqsadlari belgilab olindi:

- yoshlarning intellektual imkoniyatini rivojlantirish va uni muhofaza qilishdan

 - iboratdir;

- ilm-fan va davlat hokimiyati hamjihatligidagi say-harakati, shuningdek ta'lim

 - tizimini modernizatsiya qilish, intellektual zahiralarni muhofaza qilish va rivojlantirish:

 - intellektual imkoniyatni rivojlantirish ishlarini tartibga solish;

- yoshlarning intellektual imkoniyatini rivojlantiruvchi psixologik-pedagogik

 - tashkiliy uslubiy asoslarini yaratish.

- Buyuk allomalarimiz yangi g'oyalar, yangicha yondashuvlarni ta'limga joriy qilish

 - bo'yicha tinmay kurash olib borganlarini ko'rish mumkin. SHarqning buyuk allomalari Muhammad Ibn Muso al-Xorazmiy, Axmad al Farg'oniy, Abu Ali Ibn Sino, Yusuf Xos Xojib, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muxammad Boburlar o'z davrining yangi ilg'or pedagogik g'oyalar, fikrlar namoyandalaridir. Mustaqil ta'lim o'sha davrdagi eng samarali usullar hisoblangan. Yuqorida nomlari zikr etilgan allomalar, dunyodagi eng mashhur daholar hisoblanib, asosan, mustaqil, mutolaa qilish natijasida olamshumul yangilik, kashfiyotlarni ixtiro qilishga muvassar bo'lganlar. Ularning asarlarida mustaqil ta'lim, o'zlikni anglash, o'z-o'zini rivojlantirish, tarbiyalash, o'qish, o'rganish, mehnat qilish, tinimsiz izlanuvchanlik, kuzatuvchanlik, bunyodkorlik, tashabbuskorlik asosida yuksak ma'naviyatli barkamol avlodni tarbiyalash g'oyasi ilgari surilgan. Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar,

 - pedagogik va axborot texnologiyalari o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish,

 - e'tibor kundan kunga kuchayib bormoqda, bunday bo'lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchi-talabalarni faqat tayyor bilimlarini egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsning rivojlanishi, shakillanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit

yaratadi va shu bilan bir qatorda boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik funksiyasini bajaradi. Ta'lim jarayonida o'quvchi-talaba asosiy figuraga aylanadi. Shuning uchun oliy o'quv yurtlari va fakultetlarida malakali kasb egalarini tayyorlashda zamonaviy o'qitish metodlari - interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalarning o'rni va roli benihoya kattadir. Pedagogik texnologiya va pedagog mahoratiga oid bilim, tajriba va interaktiv metodlar o'quvchi-talabalarning bilimli, yetuk malakaga ega bo'lishlarini ta'minlaydi. Hozirgi davr ta'lim taraqqiyoti yangi yo'nalish - innovatsion faoliyatni maydonga olib chiqdi. Axborot - yuksak rivojlangan texnologiyalar asri deb yuritilayotgan XXI asrga kelib, ta'lim jarayoniga innovatsiyani keng joriy qilish masalasiga e'tibor yanada kuchaytirildi. Mamlakatimizda inson, uning har tomonlama kamol topishi va farovonligi, manfaatlarini ro'yobga chiqarish sharoitlarini yaratish, ta'lim sifati va samaradorligini yangi bosqichga olib chiqish borasidagi izchil islohotlar natijasida STEAM ta'lim tizimi asosida o'quvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish keng tatbiq etish imkoniyatlari yaratilmoqda. Respublikamiz taraqqiyoti ko'p jihatdan yosh avlodni yuksak ma'naviyat va intellektual salohiyat egasi qilib tarbiyalashga bog'liq bo'lib, shu jumladan, ta'lim

sohasini isloh qilish va rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xalq ta'limini boshqarish tizimini takomillashtirish

bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida", "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Zamonaviy maktab" Davlat dasturini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori loyihasi kiritilishi natijasida: ekologik jihatdan toza materiallar va energiyaning muqobil manbalaridan foydalangan holda ishlab chiqilgan namunaviy loyihalar asosida zamonaviy maktablar qurish;

maktablarni, shu jumladan, o'quv sinflari ichini yangi qulay mebellar, zamonaviy

o'quv va laboratoriya jithozlari, darsliklar va o'quv-uslubiy materiallar, kompyuter va multimedia texnikasi, videokuzatuv tizimlari bilan jihozlash;

o'quv rejalari va dasturlarini optimallashtirish, innovatsion, shu jumladan, masofaviy pedagogik usullardan keng foydalanish, ushbu jarayonning samaradorligini butunlay oshirishni nazarda tutadi. Bugungi pedagogik texnologiya ta'lim oluvchilarda tashabbuskorlikni, mustaqillikni, bilimlarni chuqur va puxta o'zlashtirishni, kuzatuvchanlikni, xotira va ijodiy tasavvurni tarbiyalovchi usullarni qo'llashni talab etadi. Shunga ko'ra, Respublikamizning har bir hududlarida iqtidorli yoshlarni aniqlash maqsadida Prezident maktablari ochildi. Ular STEAM fanlarini o'qitishga ixtisoslashtirildi. STEAM-maktab o'quvchilarini zamonaviy o'qitish metodikasi bo'lib, an'anaviy o'qitish tizimiga muqobil tizimdir. U bolalarni bir vaqtning o'zida Science (tabiiy fanlar), Technology (texnologiya), Engineering (muhandislik), Art (san'at) va Mathematics (matematika) bo'yicha o'qitish tizimiga asoslangan, bunda o'quvchilar amaliy va ko'ngilochar loyihalar asosida saboq oladilar. STEAM

atamasi birinchi bo'lib, AQSHda maktab dasturiga kiritilgan bo'lib, o'quvchilarning ilmiy texnika yo'nalishlarida kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, bu yo'nalish kengaytirilib, atamaga qo'shimcha harflar kiritildi. Jumladan: "R"-robotic robototexnikani qo'shib, STREM- deb yoki "A"-art – san'atni qo'shib, STEAM deb atala boshlandi. STEAM (S - tizim, T - texnologiya, E - muhandislik, A san'at, M - matematika) -ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematikani birlashtiruvchi zamonaviy yondashuvdir. Bugungi davr talabi dunyo ta'limi oldiga katta vazifalarni qo'yimoqda, ya'ni bolani kelajakda jamiyatda yashashga tayyorlashi kerak. Bunda birinchi navbatda tez o'zgarayotgan, yangilanib borayotgan axborotlar bilan uyg'un holda faol ishlaydigan kasb egalari timsolini bugungi o'quvchi yoshlarda shakllantirish lozim. Axborotni olish, qayta ishlash va amaliyotda foydalanish STEAM ta'limi dasturining asosini tashkil etadi.

STEAM ta'limi o'quvchi yoshlarning rivojlanishini tashqi olam bilan bevosita bog'laydi. Ma'lumki, tabiiy fanlar atrofimizdagi olam bilan bevosita bog'liq

texnologiya kundalik hayotimizda doimiy ravishda qo'llaniladi, muhandislik esa uylar, yo'llar, ko'priklar va mashina mexanizmlarda o'z aksini topgan, biror bir kasb, kundaik mag'ulotlarimiz ozmi-ko'pmi matematika fani bilan ham bog'langandir. STEAM ta'limi bir so'z bilan aytganda bir necha fanni birlashtiruvchi, o'quvchilarni nostandart muammolarni hal qilish va ularning orasidagi vazifalarni taqsimlashni safarbar etish qobiliyatini, nuqtai nazarini himoya qilish, tajriba va tavakkal qilish, tashabbusiga imkon beruvchi va kelajakda kasb tanlashga bo'lgan shaxsiy fazilatlarini tarbiyalovchi vositadir.

Xulosa qilib aytganda, STEAM ilm-fan muhandislik va matematikani bir-biriga

bog'liq holda yaxshi o'zlashtirgan, o'rganilganlarini amaliyotda qo'llay oladigan

kompyuterda ishlash ko'nikmalariga ega bo'lgan, ham jamoaviy yaxshi ishlashni, ham mustaqil tashabbuslarni qoyillata oladigan kadrlar tayyorlaydi. STEAM fanlarining ahamiyati shundaki, hozir bizga tegishli kasblarning ko'pi yaqin kelajakda avtomatik tarzda ishlaydigan robotlar tomonidan bajarilishi yoki butunlay keraksiz bo'lib qolishi mumkin. STEAM esa mana shu kelajakka mos kadrlar tayyorlab beradi. Hozirgi kunda mamlakatimizda ta'lim sohasida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. Bu kadrlar tayyorlash mazmunini ham takomillashtirishni talab etmoqda. Yoshlarimizni har tomonlama yetuk mutaxassis qilib yetishtirish va komil inson qilib tarbiyalashimiz zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-sentyabrdagi "Xalq ta'limi

tizimiga boshqaruvning yangi tamoyillarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi

PQ – 3931-son Qarori.

2. I.I.Karimov. M.X.Shoxmirzayev. Texnologiya fanini oqitishda pedagogik texnologiyalar. O‘quv qo‘llanma-Tashkent. ToshMU “Universitet” nashiriyoti 2020-yil. 190 b.

3.Razzoqov B.X. Milliy qadriyatlar vositasida bo‘lajak o‘qituvchilarning kasb madaniyatini shakllantirish. Mug‘allim ham uzliksi bilimlendirio‘. Nukus-2021. № 3/3. 52-54 b.

4.Bakhtiyor.Kh.Razzokov. The System Of Formation Of Professional Culture Of Teachers Of Future Technological Education Through National Values. Journal of Positive School Psychology 2022.Vol.6.No.4.1659-1665. <http://journalppw.com>

5.Razoqov B.X. Mutalipov R.R. “BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI TAYYORLASHDA MUSTAQIL TA`LIMNI TASHKIL ETISH” Mejdunarodnyy nauchnyy jurnal «VESTNIK NAUKI» № 12 (45) T.3 2021

6.Razoqov B.X. Mutalipov R.R. “PROFORIYENTATSIYA STUDENTOV NA OSNOVE NATSIONALNOY PROGRAMMY” Mejdunarodnyy nauchnyy jurnal, № 11 (99), 2021

7.Razoqov B.X. Raximov B.X. “BO‘LAJAK TEXNOLOGIK TA`LIM O‘QITUVCHILARINI KASB MAXORATINI SHAKLLANTIRISHDA KREATIVLIK” Mejdunarodnyy nauchnyy jurnal «VESTNIK NAUKI» № 2 (47) Tom-2. 2022

8.Razzokov B.X. Yokubjonova M. H. “FUTURE TECHNOLOGICAL EDUCATION DEVELOPING PROFESSIONAL SKILLS FOR TEACHERS” ISSN 2770-0003 Volume 7 Texas Journal of Multidisciplinary Studies 2022